

Бірук Н. П. Педагог-дослідник як суб'єкт діяльності науково-педагогічної школи / Н. П. Бірук // Педагогіка і психологія: методика та проблеми практичного застосування : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 16–17 грудня 2016 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2016. – С. 83–86.

ПЕДАГОГ-ДОСЛІДНИК ЯК СУБ'ЄКТ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ

Бірук Н. П.

аспірант кафедри педагогіки

Житомирського державного університету імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Прогресивний розвиток системи освіти України, на який спрямовані реформаторські та інноваційні процеси, що активно відбуваються в ній в останні роки, вимагають формування нової генерації освітян. На сьогодні виникає нагальна потреба у підготовці нестандартно мислячих та творчих особистостей, фахівців високого рівня, чітко розуміючих зміст та цілі своєї професійної діяльності, здатних до реалізації усіх видів цієї діяльності, зокрема, дослідницької – підготовці педагогів-дослідників

Погоджуємося з думкою В. Г. Кременя, що в пострадянській Україні ми з кожним роком все більше втрачаємо престижність статусу науковця та педагога. У більшості розвинених країн, зокрема і європейських, соціально корисна праця, яка приносить законний прибуток, сприймається як цінність. У наших умовах, коли мірилом соціального престижу стали гроші та влада, відбулося різке зниження ціннісного статусу саме тих видів діяльності, котрі є ключовими в постіндустріальному розвитку цивілізації. В такому випадку в нас буде мало шансів включитися у європейську і світову економічну систему інакше, ніж у ролі країни, яка забезпечує інші країни людськими і сировинними ресурсами [3, с. 12].

Як зазначено, у Проекті Концепції „Нова школа. Простір освітніх можливостей”, що „нова школа потребує нового вчителя, який може стати агентом змін. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. Нова роль учителя – не єдиний наставник та джерело знань, а коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини” [2, с. 18]. Отже, педагог має бути наставником у пошуку знання, а не його ретранслятором, а учень має пережити процес отримання цього знання. Нова система освіти повинна вчити вирішувати проблеми, здобувати знання, володіти знаннями, а не засвоювати готові.

В. Г. Кремень пропонує нову освітню парадигму, сутність якої полягає у зміщенні основного акценту із засвоєння обсягу інформації на активізацію мисленнєвої діяльності й розвиток самостійного, критичного і саморефлекторного мислення, в навчанні вирішенню завдань, у відточенні навичок роботи з будь-якою інформацією, з різними завданнями, з інноваціями [3, с. 19]. Саме педагог-дослідник повинен стати ключовою фігурою у впровадженні та реалізації цієї парадигми.

Однією з ефективних форм підготовки висококваліфікованих педагогів-дослідників виступають наукові школи педагогічного спрямування. В межах діяльності наукових шкіл розкривається творчий потенціал молодих вчених, розвиваються креативні здібності, скоординовуються їхні наукові пошуки в межах основних напрямів діяльності шкіл або ініціюється розробка нових напрямів.

На основі аналізу наукової літератури, Г. Т. Кловак визначено, що *наукова школа* – це історично зумовлена форма організації науково-дослідної роботи викладачів і студентів, основними ознаками якої є традиція спадкоємності й передачі світосприйняття, норм і вартостей наукової спільності, технології науково-дослідної роботи [1].

Значний вплив на розвиток науки здійснюють наукові школи, які водночас активно вирішують не тільки завдання наукового характеру, але й

проблему підготовки нових поколінь учених. У науковій школі має бути створена особлива атмосфера ентузіазму й інтелектуального піднесення, доброзичливості, взаємної підтримки і допомоги. Характерні риси стилю наукової школи, з якої виходять оригінальні дослідники, новатори у науці – це демократизм творчості, своєрідність мислення науковця, дух партнерства у пошуках істини; підтримка сміливої ініціативи; повага до критики, виховання здатності до самокритики.

За результатами нашого дослідження, проведеного серед студентів другого курсу декількох факультетів Житомирського державного університету імені Івана Франка лише 21 % з них знайомі з діяльністю науково-педагогічних шкіл університету, 43 % опитуваних студентів розуміють під поняттям „наукова школа” установу, в якій поглиблено проводяться науково-дослідницькі роботи, 31 % – як колектив науковців, що займаються дослідженням проблемних тем, 19 % респондентів складно було дати відповідь.

Крім того, окремим дослідженням було охоплено викладачів (докторів та кандидатів педагогічних наук, аспірантів педагогічних спеціальностей) класичних, педагогічних, академічних, гуманітарних, профільних університетів, університетів аграрного профілю та післядипломної освіти, коледжів та колегіумів, освітніх установ Києва, Житомира, Вінниці, Запоріжжя, Івано-Франківська, Ізмаїлу, Кам'янця-Подільського, Миколаєва, Полтави, Рівного, Сум, Умані, Хмельницького, Бердичева та Боярки. Для більш досвідчених респондентів поняття „наукова школа” не викликало жодних ускладнень – це творчий колектив дослідників, об'єднаних певною темою під керівництвом лідера або ж форма організації колективної наукової праці під керівництвом відомого вченого. Найбільш відомими широкому загалу науковців є школи: А. М. Алексюка, І. Д. Бега, А. М. Богуш, М. С. Вашуленка, С. У. Гончаренка, В. М. Гриньової, Р. С. Гуревича, О. А. Дубасенюк, М. Б. Євтуха, І. А. Зязюна, А. І. Зільберштейна, В. Г. Кременя, В. І. Лозової, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко, А. А. Сбруєвої, С. О. Сисоєвої, З. І. Слєпкань, О. В. Сухомлинської, Р. І. Хмелюк, Л. О. Хомич, які виховали не одне покоління педагогів-

дослідників та продовжують активну науково-дослідницьку діяльність з актуальних проблем розвитку педагогічної науки.

Ознайомлюючи студентів з перших курсів навчання з діяльністю науково-педагогічних шкіл не лише ВУЗу, в якому вони навчаються, а й регіону, України, країн ближнього зарубіжжя, залучаючи їх до ґрунтовної науково-дослідницької роботи в їхніх межах, виховуючи педагогів-дослідників, ми збагатимо країну освіченими та конкурентоспроможними фахівцями, здатними безпроблемно адаптуватися до швидкоплинних змін інформаційного суспільства.

Література:

1. Кловак Г.Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України (кінець XIX – XX століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Г.Т. Кловак. – Київ, 2005. – 42 с.

2. Концепція „Нова школа. Простір освітніх можливостей” [Електронний ресурс]. – С. 18. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>

3. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. праць / [за ред. В. Кременя, Т. Левовицького]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 692 с.